

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sunday and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori, 2657 So. Lawndale Ave.
Office of Publication: 2657 So. Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista \$5.00 Entered as second-class matter January 23, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 20. avgusta (August 20), 1925. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 195
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

AMERIKA JE ZNIŽALA BELGIJI DOLGOVE

Plačevalna pogodba je sklenjena. Obresti od vojnega posojila so žrtane. Doba plačevanja je 62 let.

Washington, D. C. — Belgija je sklenila pogodbo z Združenimi državami glede plačevanja svojega vojnega in povojnega dolga. Pogodba je bila v torek podpisana v belgijskem poslanstvu; zdaj mora biti še ratificirana v ameriškem kongresu in belgijskem parlamentu, predno postane veljavna. Iz glavnih točk pogodbe, ki so bile uradno objavljene v torek zvečer, je razvidno, da je Belgija dobila miljeje pogoje plačevanja kakor Anglija. Faktično je ameriška vlada znižala belgijski dolg. Moralna obveznost Amerike, katero je dal Wilson za časa vojne, je deloma obveljala.

Pogoj so: Od posojila v vsoti \$171,780,000, ki ga je dala Amerika med vojno, ne bo Belgija plačala nobenih obresti. Od posojila v vsoti \$246,000,000, ki ga je dala Amerika po vojni, bo Belgija plačevala 3 1/4% obresti. Plačevalna doba traja 62 let. Skupna vsota dolga znaša \$417,000,000. V 62 letih bo Belgija plačala z obrestmi vred \$727,780,000. Belgija začne plačevati 15. junija 1926. Moratorija ni. Prvi plačilni obrok vojnega posojila je milijon dolarjev. Plačilni obroki potem stopnjema narastajo do leta 1932, ko bodo znašali letno \$2,900,000 in to vsoto bo Belgija plačevala vsako leto do 1897, ko Belgija odšteje zadnjo vsoto \$2,280,000. Prvi plačilni obrok povojnega posojila z obrestmi vred bo znašal približno \$246,000,000, nakar naraste vsako leto, dokler v enajstih letih ne doseže vsote \$9,772,000. Približno ta vsota se potem ponavlja vsako leto do 1987. Skupni plačilni obroki po desetih letih bodo torej znašali letno nekač 10 milijonov dolarjev.

Prilicakovati je, da bosta Francija in Italija zdaj zahtevali enake plačevalne pogoje. Ne dvomno sta svetovali Belgiji, da se naj prva pogodi glede plačevanja na podlagi kolikor mogoče lahkih pogojev, tako da bodo potem Francozi in Italijani imeli priložnost sklicevati se na enake pogoje.

RUSI ŠTUDIRAJO AMERIŠKO PREMGOVNIŠKO INDUSTRIJO.

New York, N. Y. — Ruski delegat, ki zastopajo združene premogovniške industrije na dohodnem polju v Ukrajini, ki so poznane pod imenom Trust Donugol, so dospeli v Ameriko, da študirajo ameriške metode za produkcijo premoga. Te metode bodo dobro preštudirati, preden bodo naročili potrebne stroje. Delegaciji vodi Simon A. Ivanov, podpredsednik trasta. Pomaga mu Arkadi A. Kiselj, ravnatelj kupčijskega departementa. Poleg teh dveh je v delegaciji več inženirjev in profesorjev, ki podučujejo na ekaterinoslavskem rudniškem učilišču.

Ruska polarna ekspedicija.

Arhangel, sovjetska Rusija, 19. avg. — Ruska polarna ekspedicija pod vodstvom prof. Matuseviča je odrinila od tu z ladja "Kupava" in "Murmanak" raziskovat vzhodno obrežje Arktičnega morja. Ekspedicija poseti otok Novo Zemljo in potem odrine proti Alaski.

Francozi izpraznili Duesseldorf.

Duesseldorf, Nemčija, 19. avg. — Francoske čete so začele odhajati iz Duesseldorfa, ki je bil okupiran leta 1923, za časa Poincaréjevega kazen, ker ni Nemčija izplačala odškodninskih obveznosti.

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.

Ameriška dolgovna komisija je dala Belgiji zelo ugodne pogoje. Pogodba je podpisana.

V poljedelstvu je naloženega preveč kapitala.

Mehiško poslanstvo v Washingtonu približno neresnično vest. Sto oseb ranjenih, 24 umorjenih.

Newyorški bankir Kahn kupuje rudnike v Maroku.

Po svetu.

Vojaške čete potlačile protiizidovske izgrede na Dunaju.

Francoska socialistična stranka izstopila iz vladnega bloka.

Francija mogoče odloži ofenzivo v Maroku do spomladi.

Vstaja v Siriji še ni končana.

Poštna stavka v Sanganju zaključena.

Mehiško poslanstvo približno neresnično vesti

Vest o pogodbi med Callesom in organiziranim delavstvom se je izkazala kot raca. — Najmanjše podlage ni zanjo. — Bila je možganski izrodek njegovih nasprotnikov.

Washington, D. C. (F. P.) — Mehiško poslanstvo v Washingtonu je izjavilo, da je vest neresnična in brez podlage, o kateri pravi dnevnik "Washington Post" z dne 9. avgusta t. l., da ima državni department kopijo pogodbe med Callesom in Moronesom iz privatnih rok, ki ima pokazati, da v Mehiki proti konfiskaciji privatne lastnine in brezpostavnosti.

Ta pogodba, o kateri je poročal dnevnik "Washington Post", je bila po poročilu tega lista podpisana dne 29. novembra 1924 med Callesom in Luis N. Moronesom, predsednikom Mehške okrajne delavske federacije, češ, da bo Calles dal denar in sredstva za organiziranje delavcev v Mehški okrajni delavski federaciji, in proti drugim delavskim organizacijam, da bo Calles razpustil narodno armado v teku enega leta in jo nadomestil z delavskimi bataljoni pod vodstvom generalnega štaba, ki ga izberejo delavske strokovne organizacije, da bo v potrebi podpirala Mehška delavska federacija Callesa z masno akcijo, in da postane Morones trgovski in delavski minister, kar je sedaj. Poslanstvo kategorično izjavlja, da ne postoji taka pogodba. Dalje mehiško poslanstvo naglašaja, da ni res, da je Callesova vlada izgnala iz Mehike ravnatelja električne centrale v Jalapa, ki je prošil za zaščito, ker je bilo njegovo življenje v nevarnosti. Kellogg je protestiral v interesu tega Angleža pri Callesu.

Poslanstvo razlaga, da je ravnatelj zaprl centralo, ko so nastali spori z delavci, mesto da bi zadevo predložil določenim oblastim. Ko je pustil mesto brez razsvetljave in električne sile, je prelomil koncesijo in vlada države Vera Cruz je prevzela obrat električne centrale v interesu občine. On je bil izgnan, ker ni hotel obratovati električne centrale. Predsednik podpira državne in mestne vlade in ne dovoli, da bi jih ta ravnatelj izzival in se iz njih norčeval.

ZAMORCI V LIBERII OKUSIJO KMALU IZKORIŠČANJE.

Ameriški kapitalisti so vzeli v najem veliko zemljišče.

Akron, O. — Firestone Tire in Rubber kompanija je zaključila pogajanja glede pogodbe za milijon akrov sveta v Liberiji. Ta svet je vzela v najem, da bo na njem pridelovala kavčuk. Pogodba je bila sklenjena med kompanijo in Edwin Barclayjem, državnim tajnikom Liberije.

Cangtsolin ni umrl.

Peking, 19. avg. — Vest, da je mandžurski vodja Cangtsolin umrl, ni resnična.

PREVEČ KAPITALA NALOŽENEGA V FARMARJE

Producira se več, kot trg potrebuje. — Stroji izpodrivajo človeško delavni moč. — Zato se morajo ljudje z dežele seliti v mesta.

Washington, D. C. — Benjamin Marsh, poslovni ravnatelj Farmarskega narodnega sveta, se je ravnokar vrnil s potovanja po zapadu. On pravi, da je poljedelstvo, ako se vzame kot "podjetje" preveč kapitalizirano. Prepričan je, da se bo moralo še več ljudstva z dežele seliti v mesta, da si v njih služijo svoj kruh. Stroji so povzročili to preseljevanje z dežele v mesta.

Poljedelska revolucija je v nadomestitvi človeške delavne moči s strojno in električno, pravi Marsh. Strojna in električna sila sta povzročili, da na deželi potrebujejo vendar manj človeških delavnih moči. Po njegovem mnenju sta ti sili povzročili, da je na deželi najmanj 50 odstotkov človeške delavne sile odveč. V dobrem desetletju bo komaj še dvajset odstotkov prebivalstva Združenih držav na deželi, ako se bo nadomeščanje človeške delavne sile vrnilo v tem razmerju kot do zdaj.

Po Marshovem mnenju tvori naseljevanje 400,000 do 500,000 Mehikancev veliko nevarnost ne samo za delavce v mestih, ampak tudi za farmarje, ker so Mehikanci vajeni delati za nizko mezdno in so z vsem zadovoljni.

Marsh je pronašel, da se farmarji na zapadu kar opotekajo po težko butaro dolgov, katerih ne bodo mogli nikdar plačati. Veliko farmarjev bo prenehalo z obdelovanjem zemlje, ker bodo postali bankroti. Padanje cen poljskim pridelkom skozi zadnja leta je največ povzročilo ta položaj. Precej je pa tudi krivo, ker so farmarji računili, da pojde vrednost farmarskih zemljišč hitro kviško. Davkarji so se opazili in farmarji zdaj plačujejo davke od svojih farm za trikrat tako visoko vrednost, kot so v resnici vredne. Vknjiženi dolg pa sloni na teh napihnjenih vrednostih.

Banke so za zapre precej sveta za poljedelstvo na zapadu in ta nasvet je zanje breme. Državne vlade na severozapadu so prodale na milijone akrov sveta, ker niso bili plačani davki. Tako prodajanje farm pa pritiska na vrednost bližnjih farm.

Marsh pravi, da so konservativni farmarji zelo nezadovoljni, ker predsednik Coolidge ni vzpostavil prosperitete, ki jo je obljubil v volilni kampanji. Nezadovoljnost se širi tudi zaradi tega, ker jih ni varoval pred komercialnim izkoriščanjem.

Marsh naglašaja, da ni nikjer našel navdušenja za Mellonov načrt, po katerem naj se znižajo dohodninski davki za velike dohodke. Ravnokar niso farmarji zavzeti, da se Muscie Shoals izroči tvrdki Morgan & Co. Končno pravi Marsh, da je pronašel, da so štirje veleposredniki v Chicagu uničili več malih in neodvisnih mesarskih tvrdk.

SILNI VIHARJI V ILLINOISU IN IOWI.

Chicago, Ill. — Ta teden se je zopet razpil vroč val prek srednjega zapada. Semintje so se pojavile hude nevihte s točo, ki so nekoliko ohladile ozračje. V okolič Macomba, Ill., so viharji povzročili veliko škodo na polju. Mesteci Blandsville in Colchester v Illinoisu sta bili precej poškodovani.

V jugozapadni Iowi je silen vetrovni sunek porinil okna na vlakcu rockislandske železnice iz okvirjev.

V Kansas Cityju je toplomer kazal 102 stopinj. Take vročine ni bilo že tri leta.

Vojaške čete potlačile dunajske izgrede

Dva ubita, mnogo ranjenih in 160 aretiranih v protiizidovskih izgrelih.

Dunaj, 19. avg. — Vojaške čete, s katerimi je vlada pojačila policijo, so sinoči končno udušile protiizidovske izgrede. Dva tašista sta bila ubita, okrog 30 je ranjenih in policija je aretirala 160 oseb, od katerih je bilo 124 izgrednikov obsojenih na tri do osem dni zapora. Med razgrajči je bilo mnogo "hakenkreuzerjev" iz Nemčije, ki bodo takoj deportirani.

Desničarske stranke in krščanski socialci zdaj zahtevajo, da Ramekova vlada poda ostavko, ker je zaščila židovski kongres.

Zionistični odbor je prejel pismo z grožnjo, da bo koncert na dvorani, v kateri se vrši židovsko zborovanje, pograna v zrak s bombami. Policija je takoj preiskala poslopje, toda našla ni nobenih eksploziv. Dvorana je zastražena z močnim policijskim kordonom.

Sto oseb ranjenih, 24 umorjenih

NA IZLETNIŠKEM PARNIKU SE JE RAZLETEL PARNI KOTEL.

Noben kapitalistični dnevnik ne kliče državnega pravdnika na pomoč.

Newport, R. I. — V zalivu Narangansett se je odigrala tragedija, ki opominja, da je skrajni čas, da postavodajne zbornice nekaj stote za preprečenje takih katastrof. Izletniški parnik "Mackinac" je z velikim številom izletnikov na svojih krovih plul v zalivu, ko je eksplodiral na njem parni kotel. Parar je poparila izletnike in štiri in dvajset oseb je zadobilo take opekline, da so kmalu umrle. Zdravniki izjavljajo, da bo umrlo še več oseb, kajti zadobljene opekline so strašne. Več kot sto oseb je pa ranjenih.

Prizori so bili strašni. Izletniki, ki so klicali na pomoč, kajti poškodbe so povzročale silne bolečine. Kapitan je obrnil takoj parnik proti Coddingtonu, da je tam nasledel. Blizu mesta nesreče je bilo zasidranih več ameriških bojnih ladij. Te ladje so takoj odposlale svoje čolne na pomoč. Na stotine mornarjev je bilo takoj na delu in prenašali so izletnike s ponesrečenega parnika v čolne.

Nekatere žrtve ne bodo nikdar spoznane, ker na izletniških parnikih ne vodijo imenika o potnikih.

Na parniku je bilo 650 izletnikov, moških, ženskih in otrok. Samoposebi se razume, da je nastala silna panika med njimi, ko se je prek njih razlila vrela para. Nekateri so poskakali v morje, da uidejo pari.

Na malem parniku je bilo sploh preveč izletnikov. Parnik je nosil čistega tovora le 336 ton in njegovo mostvo je šlo eden in dvajset oseb. Ta velika gneča na parniku je precej pomagala, da je število žrtev veliko.

BANKIR KAHN KUPUJE MAROŠKE RUDNIKE.

London, 19. avg. — Newyorški bankir Otto H. Kahn, član znane finančne tvrdke Kahn, Loeb & Co., je kupil največ rudnikov v Maroku, ki so bili last nemške družbe Mannesmannov. Tako poroča "The Morning Post." Poleg rudniških posestev omenjene nemške družbe je Kahn kupil tudi maroška posestva holandske tvrdke Muller. "Post" komentira vest, da je izredne važnosti, kajti "prevladovanje ameriških interesov v španskem Maroku, kjer so Španci izgubili kontrolo vlad vojne z Rifijanci, ne more ostati brez mednarodnih komplicacij."

FRANCOSKA OFENZIVA - ALI BO ALI NE BO?

Francija mogoče odloži ofenzivo proti Abdel Krimu do spomladi, ker se boji mobilizacije. Na fronti je 95,000 mož.

Pariz, 19. avg. — "Echo de Paris" piše, da francoska vlada se še ni odločila, da li izvrši veliko ofenzivo proti Rifijancem v Maroku takoj zdaj ali jo odloži do prihodnje spomladi. Maršal Pétain je odločeval nazaj na fronto in od njegovega priporočila zavisi odločitev.

List dalje poroča, da francoska kolonijalna armada v Maroku zdaj šteje 84 bataljonov na bojni črti, to je okrog 95,000 mož in 20 bataljonov v rezervi. Koncem tega meseca bo na fronti sto bataljonov. Nekateri vojaški voditelji predlagajo, da mora biti najmanj 20 bataljonov belopolnih vojakov na bojišču, predno je mogoče misliti na uspešno ofenzivo. Vlada seveda še ne misli na mobilizacijo Francozov za afriško vojno, ker to bi prvič izzvalo velik nepokoj med ljudstvom in drugič potrebuje Francija močno armado ob Beni, dokler ni sprejeta kakšna zanesljiva garancijaka pogodba z Nemčijo.

Z maroškega bojišča poročajo, da so francoske postojanke zdaj stabilizirane. Razen lokalnih prask ni nič novega.

Pariz, 19. avg. — Situacija v Siriji je v megli. Danes poročajo, da se je vlada prenašala s svojim poročilom o koncu vstaje Druzov. Vojaški cenzor v Bejrutu morda vse telegrame o položaju v koč.

Neka vest iz Jeruzalema se glasi, da je general Sarrail, vrhovni francoski poveljnik in vojaški guverner v Siriji, poslal oklopni vlak z desetimi vozovi iz Bejruta v Damask za vzdrževanju reda. "Temps" poroča, da je mogel Sarrail skupaj spraviti največ 4000 domačinov proti dobro oboroženi armadi 20,000 rebelnih Druzov. Druzi zahtevajo, da sami volijo svojega guvernerja, da se jim dovoli nositi orožje in da se jim podeli liberalna ustava.

3,000 STAVBINSKIH DELAVCEV V NEW HAVENU JE NA STAVKI.

New Haven, Conn. — Tukaj so zastavkali tesarji, električarji, vodovodni in parovodni monterji, plekarji in krovc, da pomagajo stavkajočim stavbinskim težakom do zmage. Na stavki je več kot 3,000 delavcev. Zidarji ne stavkajo, ker so podpisali pogodbo, da ne bodo dve leti zastavkali iz simpatije do drugih delavcev. Delo je ustavljeno na dveh šolah. Troški za stavbe, na katerih je ustavljeno delo, so preračunjeni na \$5,000,000. Stavbinski težaki stavkajo že več kot dva tedna. Oni zahtevajo za navedeno težako delo 75 centov na uro. Za težake, ki delajo malto in jo donesajo zidarjem, pa 85 centov na uro. Preje so prejeli po 65 in 75 centov na uro.

V TEKSTILNI INDUSTRIJI SE ZOPET OMEJUJE INDUSTRIJA.

Providence, R. I. — Tvrdka B. B. & Knight, Inc., je zaprla za dva tedna svojih šest velikih tovarnen. Tudi druge kompanije zapirajo svoje tovarne za par tednov, da tako omeje produkcijo tekstilov iz bombaža.

Ruski prostovoljci odhajajo v Maroko.

Dunaj, 19. avg. — Poljski listi poročajo, da sta dve večji skupini ruskih komunističnih prostovoljcev odšli iz Minska na maroško fronto, kjer stopijo v armado Abdel Krima. General Smulski je organiziral prostovoljce.

Francoski socialisti stopili v opozicijo

Painlevov kabinet mora pasti, ako se noče udinjati desnici. Stranka je zaključila na kongresu, da ne bo več podpirala vlade.

Pariz, 19. avg. — Painlevova kompromisna vlada je bila večraj obsojena na padec, ko je kongres socialistične stranke zaključil, da socialistični poslanci v parlamentu, 104 po številu, ne smejo več podpirati sedanje vlade.

Predlog Léona Bluma in Paula Faura za vstop socialistične stranke v opozicijo je bil sprejet z 2210 glasovi proti 559.

Socialisti so doslej pripadali vladnemu bloku leveice, ki je bil organiziran ob času Herriotove zmage nad Poincaréjevimi nacionalci. Ko je Herriot padel v teku finančne krize in ga nasledil Painlevé, se je razmerje med socialisti in ostalimi strankami levičarske vlade poostroilo. Calliauxova finančna politika in vojna kampanja v Afriki je prinesla končni prelom.

Painlevé ne bo imel večine v zbornici brez socialistov, razen če se pomakne na desnico in najde podporo v nacionalnem bloku. Poincaré in drugi voditelji nacionalnega bloka pa ne marajo Painlevéa in tako je Painlevéova vlada obsojena na strmoglavljenje čim se zopet snide parlament.

KDO JE NAJBOLJ NEVAREN BANČNIM IMETKOM?

Cincinnati, O. — "The Railway Clerk", strokovno glasilo organiziranih železniških pisarniških uslužbencev, komentira v članku nagrado \$2,500, ki so jo čikaški bankirji razpisali za svoje uslužbence in policije na glavo vsakega bandita. Čikaški bankirji so rekli, če ubiješ bančnega bandita, sprejmeš \$2,500, ako ga pa ujameš, pa dobiš samo tisoč dolarjev. Ta list pa pravi o tej nagradi:

"Koliko več prilik bi imeli uslužbenci in policiji zaslužiti nagrado \$2,500, ako bi se jim ta nagrada izplačala za ubijanje bančnih predsednikov ali drugih notranjih zaupnikov, kadar bi skušali pobegniti z bančnim denarjem.

"Bančni uradniki in uslužbenci so v letu 1924 ukradli v Združenih državah več ko sedem milijonov dolarjev. V ravno tem času so pa zunanji roparji okradli banke v Združenih državah za manj kot dva milijona dolarjev v gotovini in vrednostnih papirjih.

"Da dobe bančni uslužbenci malo prilike, da še posebej kaj zaslužijo, in da dobe vlagatelji malo zaščite, naj se izplača za vsakega tatinskega bančnega uradnika nagrada, če se položi na tla."

VEČ LET STARA SODNIJSKA PREPOVED OŽIVELA.

New York, N. Y. — V Greenwoodu, Ark., je nepričakovano oživela sodnijska prepoved, ki jo je Greenwood Coal kompanija izposlovala v letu 1917 proti stavkajočim rudarjem, da so lahko aretirali dva odbornika rudarske organizacije.

Aretirana sta bila Gomer Jones, predsednik 21. distrikta rudarske organizacije in S. A. Robertson, odbornik rudarske organizacije, ker sta pomagala izvesti načrt, po katerem so rudarji napravili pohod skozi Greenwood. Obtožena sta bila, da sta šla prek kompanijske lastnine in se spodtikala nad kompanijskimi uradniki. Taka dejanja pa kršijo sodnijsko prepoved, ki je bila izdana v letu 1917.

Unija za ameriške civilne svobodščine je brzojavila predsedniku 21. distrikta rudarske organizacije, da je pripravljena braniti Jonesa in Robertsona, če je treba, tudi na najvišjem sodišču.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Epkopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

8557-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

128

Datum v oglepanju n. pr. (July 31-23) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MAR JIM JE LJUDSKO ZDRAVJE!

V sedanji kapitalistični človeški družbi je denar — bogastvo malik, za katerim se drenjajo ljudje. Hitro pridobiti bogastvo, hitro obogateti, povečati bogastvo so želje na tisoče in tisočev ljudi ne glede nato, na kakšen način se pridobi ali poveča bogastvo. To so ljudje, katerim ni mar za svojo ženo, deco in svojega bližnjika, katerim značaj ne šteje nič, malik — denar pa vse. Denar ne smrdi, tolažijo svojo vest, če se oglašajo, da niso storili ne kaj pravičnega pri zbiranju zakladov, ki jih moli in rja zro.

Jasno je kot bel dan, da je nemogoče, da bi kdo s svojim lastnim delom postal bogat. Kdor ne zna izkoriščati drugih ljudi, se mora zadovoljiti z razmerami, v katerih živi, pa če so povoljne ali slabe. Boljša prilika za zbiranje premoženja je v trgovini. Pa tudi v trgovini niso danes več prilike, da bi obogateli pošteni trgovci, ki tržijo v malem. Tak trgovec je dandanes vesel, če mu njegova mala trgovina toliko nese, da se lahko preživi, ne da bi mu delale življenske skrbi preglavice. Ampak trgovina dobi drugo lice, ako se pretvori v spekulacije, mešetarske kupčije. Posebno borzijske spekulacije, pri katerih se pridobijo ali izgube milijoni v enem tednu, včasih tudi v enem dnevu, je neke posebne vrste trgovina, ki pokazuje, kakšno zlo rodi kapitalistični gospodarski sistem. Pri takih spekulacijah se uporabljajo najbolj tragični dogodki za pridobitev in pomnožitev premoženja. Zemeljski potresi, slabe letine, kuga, vojske vsi taki dogodki služijo borzijskemu pomnožitve premoženja.

Ampak najbolj umazana in škodljiva za človeško družbo je pa spekulacija z živili. Ta spekulacija se izvršuje na dva načina. Prvič s ponarejanjem živil, drugič z umetno dražitvijo živil.

Ljudstvo mora plačevati za ponarejena živila visoke cene. Tako ponarejena živila so zdravju škodljiva. Večkratne preiskave zvedencev so dokazale, da so ponarejenim živilom bili primešani strupi. Zvedenci so dokazali, da so sprijena živila popravili s pomočjo kemičnih procesov in so jih prodali za dobra, dasiravno so bila zdravju škodljiva in brez hranilne vrednosti. Rezultati teh preiskav malokaterikrat pridejo v javnost. Ako so pa priobčeni, je o njih le par vrstic v kakšnem skritem koticu velikega dnevnika ali mesečnika. Ponarejalci oglašajo, oglašajo so dobro plačani, pa množe prejemke lastnikov listov.

Ravnotako umazana in nemoralna spekulacija je umetno draženje živil. Na pr. sirovo maslo ima dandanes tako visoko ceno, da je že skoraj izginilo z delavčeve mize. Moka, sočivje, zelenjava, meso, splah vse se draži, farmarji, ki pridelujejo živež, pa prejemajo nizke cene zanj.

Kaj je temu vzrok? Spekulantje navadejo sto vzrokov, če jih devetdeset ni zadosti. Enkrat je ostra zima, nato preveč dežja, ali suša, izvoz živil, pozna spomlad, mrzla jesen, hrošči, gosenice itd. Ampak taki vzroki, kot jih navajajo spekulantje, lahko povzročijo le hipno draginjo, ki je zopet odpravljena po nekaj mesecih. Zdaj pa imamo trajno naraščajočo draginjo.

Človeški ženij je izumil naprave, da se dajo živila mesece, celo leta ohraniti, da se ne spridijo. Take iznajdbe bi bile pravi blagoslov za človeštvo, ker bi lahko izbrisale razlike med starimi in dobrimi letinami. Ampak te naprave so lastnina privatnih bizniških interesov, ki jih izrabljajo, da lahko nagromadujejo živila in odtegujejo trgu.

Javnosti je prav dobro znano, kakšne poteze izigravajo lastniki hladnih in drugih živežnih shramb, da toliko hitreje na škodo ljudskega zdravja pomnože svoje premoženje. In vendar se ne ganejo v postavljajnih zbornicah, da bi se takim potezam napravil konec.

Živilski oderuhi lahko po svoji volji navijajo živežne cene kvisko in ljudstvu odtegujejo hrano, ki je potrebna za ohranitev zdravja. In ta pojav je znamenje, da si kapitalizem sam koplje svoj grob.

Kje je Kajna dobil ženo?

Med tennessejskim evolucijskim procesom proti prof. Scopesu je obtoženec zagovornik Darrow vprašal zdaj že mrtvega Bryana, ki je bil glavni tožitelj: "Mr. Bryan, ali verjamete, da je bila Eva prva žena na svetu?"

"Da", je odgovoril Bryan odločno.

"Verjamete tudi, da je bila Eva dobesedno narejena iz Adamovega rebra?"

"Da, verjamem."

"Ali ste kdaj dognali, kje je Kajna dobil svojo ženo?"

"Ne. Ta posel prepuščam agnostikom."

"Niste izvedeli tega?"

"Sploh nisem poizvedoval."

"Biblija pravi, da je imel Kajna ženo, ali ne? Biblija tudi pravi, da je bila Eva, Kajnova mati, tedaj še edina ženska na svetu. Ali so bili takrat še kateri drugi ljudje na svetu?"

"Ne vem."

"Niste se nikoli pečali s tem vprašanjem?"

"Nisem se brigal."

Pri tem je ostalo. Bryan se ni brigal — ampak mnogi drugi, med temi tudi proučevalci biblije, so se precej brigali, toda vprašanje niso rešili.

Sveto pismo pripoveduje, da prvi sin prvega človeka Adama je bil Kajna. Drugi sin je bil Abel. Kajna je pa Abela ubil. To je bil po bibliji prvi človeški umor. Za ta zločin je Bog kaznoval Kajna z izgnanstvom. Kajna, ki se je kesal dejanja, je sprejel kazni in rekel Bogu: "Bežal bom po svetu in kdor me sreča, naj me ubije". Bog pa ni hotel tega, zato je odgovoril: "Kdor ubije Kajna, se nad njim osvetim sedemkratno". Nato je Bog kaznoval Kajna, da ga bo vsakdo poznal in ga ne bo ubil.

Biblija potem nadaljuje: "In Kajna je šel izpred obličja Boga in živel v deželi Nod, vzhodno od paradiza. Tam si je vzel ženo in imel je sina Enoha. Sezidal je mesto, katero je imenoval po svojem sinu Enohu."

Biblija torej pravi, da je bil Kajna prežan od svojega očeta Adama in matere Eve, ko je ubil brata Abela. Do tu je vse dobro. Uganka pa pride, ko biblija pravi dalje, da se je izgnani in zaznamovani Kajna nastanil v deželi Nod, vzhodno od paradiza in tam se je oženil. Malo prej je pa sveto pismo reklo, da so bile takrat na svetu samo tri osebe: Adam, Eva in Kajna. Četrta oseba Abel je bila ubita, mrtva. Kje je torej Kajna dobil ženo?

Biblija pripoveduje dalje, da tretji Adamov sin je bil Set, ki se je rodil potem, ko je Kajna že odšel. Takrat je bil Adam 180 let star. Zatem se čita v bibliji: "Adam, potem ko je spočel Set, je živel še 800 let. In v tem času je plodil sinove in hčere."

Ampak vse to ne reši vprašanja, odkod je prišla tista žena, katero je Kajna našel v deželi Nod. Če bi bil Kajna imel sestro, katero bi bil vzel seboj kot ženo, bi bila stvar razumljiva. Adamovi sinovi in hčere so morali biti obenem soprog in soproge. Toda biblija izrecno pravi, da ob tistem času, ko je Adamov prvi sin Kajna ubil svojega edinega brata, še ni bilo nobene druge žene na svetu kakor Kajnova mati Eva!

Druga stvar. Bog je Kajna kaznoval, da ga bo vsakdo poznal. Kdo je bil ta "vsakdo", če pa razen Kajna, Adama in Eve še ni bilo nobenega drugega človeka na svetu? Pred kom je Bog kaznil Kajna? In zakaj je Kajna rekel Bogu, da kdor ga sreča, naj ga ubije? Na svetu sta bila takrat samo še njegov oče in mati! In je zbežal proč od njiju? Koga je torej pričakoval, da ga sreča?

Biblija tudi pravi, da je Kajna, ko se je oženil, sezidal mesto, katerega je imenoval po svojem sinu Enohu. Biblija izrecno pravi, da je tamkaj živel je Kajna, njegova žena — o kateri ni nič povedanega, odkod je prišla — in njun mali sin. Čemu je Kajna zidal celo mesto zase, ženo in otroka? Kak razlog je bil za zidanje mesta, če ni bilo tam drugih ljudi? In kako naj en sam človek — pa četudi mu je pomagala njegova žena — sezida mesto?

Ako je Kajna našel ljudi v novem kraju, tedaj bi bilo logično, da se je naselil med njimi, vzel neko žensko za svojo ženo, se jim vrnil za voditelja in vodil zidanje mesta. Toda biblija ne pravi tega. In če so bili ljudje, odkod so prišli, če niso bili Ada-

movi otroci? In zopet odkod je prišla Kajnova žena od časa, ko ni bilo še nobene ženske na svetu, razen njegove matere?

Stari Judje, ki so neke pobrali pripovedko o ustvarjenju sveta in Adama, katero so potem prikrojili po svoje in vedno predelavali, so bili sami v zadregi glede Kajnove žene. Pojasnili so si stvar s tem, da je moral Kajna oženiti se z eno svojih sester. To bi bilo povsem naravno in vsako nadaljno pojasnilo bi bilo nepotrebno. Ampak v krščanski bibliji ni tega pojasnila. V bibliji je Kajnova žena še vedno odprto vprašanje — in ostane toliko časa, dokler bodo ljudje imeli to pripovedko za resno.

Neka stara judovska knjiga je rešila vprašanje Kajnove žene na sledeči način:

"Ko je Kajna ubil brata Abela, je pritekel k sestri Luluvu, ki je bila rojena z njim. Ko je sestra videla brata vsega razburjenega, ga je vprašala, zakaj se tako trese. On ji odgovori, da je ubil Abela. Luluva se je zjokala, nato je šla k očetu in materi in jim povedala, kaj je storil Kajna. Abel je bil takrat star petnašt in pol leta, Kajna pa sedemnajst in pol. Nato so vsi žalovali za mrtvim Abelom. Ko je bilo žalovanje končano, je Kajna vzel svojo sestro Luluvu za ženo in jo odvedel v dolino, kjer je ubil brata. Tam je bilo mnogo sadnih dreves. Sestra mu je rodila otroke, ki so rasti in zopet rodili otroke, dokler ni bila vsa dolina polna ljudi."

Druga judovska pripovedka se glasi, da se je Kajna oženil s prvo ženo svojega očeta, kateri je bilo ime Lilit. Ta Lilit je znana tudi v mitologiji starih Egipčanov in Babiloncev. Pri Babilonceh je bila znana z imenom Lilijatu. Stari Judje so verjeli, da je bila Lilit prva Adamova žena še predno je Bog ustvaril Evo. Pripovedka ne pove, odkod je prišla. Vsekakor ni bila smrtnica. Bila je krasotica. Nekega dne je grešila s Satanom. Takrat jo je Adam zavrzel in Bog mu je ustvaril drugo ženo Evo. Nesmrtna Lilit je potem postala kraljica demonov in prisegla je večno sovraštvo Adamu in njegovim potomcem. Zapeljivka v raju je bila Lilit, ne prava kača, po veri starih Judov. Na to demonsko zapeljivko je najbrž mislil tudi slikar Michelangelo, ko je slikal prvi greh. Kači, ki je zapeljala Evo, je dal glavo krasne ženske. Ta alika se še danes nahaja v sikstinski kapeli cerkve sv. Petra v Rimu.

Ko so prvi avtorji kristjanske biblije sprejeli knjige Starega Testamenta in predstavljali stare judovske virove v grščino, so v svoji gorečnosti in kratkovidnosti maraški prezrili. Tako so pozabili zapisati, kje je Kajna dobil ženo...

Ko so prvi avtorji kristjanske biblije sprejeli knjige Starega Testamenta in predstavljali stare judovske virove v grščino, so v svoji gorečnosti in kratkovidnosti maraški prezrili. Tako so pozabili zapisati, kje je Kajna dobil ženo...

Vasi iz Jugoslavije

Občinski svetnik, tihotapec. Obmejne oblasti so že dalje časa zasledovale neznane tihotapece, ki so prepeľjavali čez mejo srebro, vendar jim nikakor niso moglo do živega. Cariniki in finančni stražniki tudi niso znali, iz kakih elementov je sestavljena na tihotapska družba, dasiravno so bili opozorjeni nanjo od ljudi onstran meje.

Strogi pažnji carinskih organov pa se je končno vendarle posrečilo iztakniti glavo tihotapske družbe, in sicer v osebi strojevodje Čepelnika, bivšega ljubljanskega občinskega svetnika. V pondeljek ponoči je bila ljubljanska carinarica zopet opozorjena, da se nahaja v vlaku, ki odhaja v Italijo, večja količina stolpih srebrnih kron, prelitih v plošče. Vlak so seveda takoj preiskali, vendar pri potnikih niso našli ničesar.

Končno so prišli carinski organi tudi do stroja in ga preiskali prav temeljito. Preiskava je strojevodjo Čepelnika silno presenetila. V stroju so res našli skritega za 36 kg stolpih srebra, ki je bilo namenjeno v Italijo. Srebro je bilo seveda zaplenjeno, na stroj pa je moral stopiti drugi strojevodja, ki je odpeljal vlak naprej, kajti Čepelnik je moral k zaslišanju.

Tekom zasliševanja je priznal, da bi moral istihotapiti v Italijo še večjo količino srebra, skupno 60 kg, vendar ni hotel povedati, kje ima ostanek skrit. Pri drian je bil zamenkrat v zaporu.

Požar v Rušah. Dne 4. avg. zjutraj okoli 9. ure je pričelo s stolpa stolne cerkve v Mariboru biti plat zvona. Požar pa ni bil v mestu, temveč je žarelo od ognja iz Ruš, kjer je izbruhnil veliki požar pri posestniku Ivanu Jugu. Bila je vsa vas v nevarnosti. K sreči je pripela na kraj požara cela vrsta gasilskih društev, domača, iz Lobnice, Studencev, Selnice in mariborska s svojo avtoturbinsko brigado. Stanovanjskega poslopja ni bilo mogoče več rešiti. Tudi gospodarsko poslopje je bilo že v plamenih in je zgorela streha ter seno. Sicer pa se je posrečilo omejiti požar.

Strelna povzročila požar. V Kresnicah je udarila strela v gospodarsko poslopje župnikov, ki je bilo napolnjeno s krmo. Gasilci iz Litije so iz gorečega hleva rešili šest glav živine, poslopje pa je pogorelo do tal.

Smrtna nesreča. Z motorjem se je ponesrečil trgovski potnik Viktor Deisinger star 28 let. Bil je na potovanju in mu je med vožnjo nenadoma odpovedala pnevmatika. Padel je tako nesrečno, da je v splošni bolnici v Ljubljani podlegel poškodbam.

Teška obsojda vojaka nazarenca. Vojno sodišče v Beogradu je čevljarka Milana Vujića obsojlo na 9 let in 8 mesecev težke ječe, ker kot rekrut ni hotel sprejeti puške, češ da mu to zabranjuje njegova nazarenska konfessija.

Potniški promet na liški progi. Potniški promet na novootvorjeni progi Ogulin-Split je jako živahen. Vsi vagoni so polni potnikov, ne le domačinov, nego tudi potnikov iz Češke, Avstrije in Nemčije, ki vsi potujejo na Jadran.

IZ PRIMORJA

Blik je zabodel gospodarja 24-letni Andrej Bratuš iz Steverjana na te dni napajal bika v domačem kalu. Naenkrat se je žival obrnila proti gospodarju ter ga nabolila na roge. Nesrečni Bratuš je kmalu nato v grozljivih bolečinah umrl.

Nov policijski komisar v Idriji. Idrija je dobila te dni novega policijskega komisarja v osebi dr. Antonia Mazza, rodom iz Kalabrije.

Izgnan fašist. Oblasti so izgnale iz tolimskega okraja fašistovskega razgrajca Corinija, ki je bil med domačim prebivalstvom v Tolminu zelo nepriljubljen. Corini se je udeleževal vseh zločinov ekspanzije proti Slovincem, zato se bodo Tolminci sedaj oddahnil.

Požar v tržaški prosti luk. V tržaški prosti luk vojvode D'Aosta je te dni v ranih jutranjih urah izbruhnil požar in sicer v skladišču bombaža. Požar je uničil kakih 100 bal bombaža in je povzročil za dvestotisoč lir škode.

VELIKO MNOŽICE PRI OTVORITVI GLEDALIŠČA "UPTOWN".

Nad 180.000 oseb je prisostvovalo predstavam novega gledališča Balaban Katzove družbe med prvimi šestimi dnevi po otvoritvi. Se trikrat toliko ljudi je pa hotelo dobiti vstopnice, pa ni bilo prostora. V proslavo otvoritve velikanskega gledališča so predstavljali "Razstavo leta 1925".

Novo gledališče imenovane družbe ima za več kot cel akter sedežev, prostora pa več kot za 5000 ljudi hkratu. Pri otvoritvi niso prisostvovali samo Čikažani, temveč prišli so iz mnogih drugih mest radovedni ljudje, da vidijo to ogromno in najbolj razkošno opremljeno gledališče. Tam igrajo kar neprestano bande, dajejo se koncerti in številne parade se vrste po sosednjih ulicah.

Ni čudno torej, da so novo gledališče imenovali gledališče tisoč in enega čudeža. Razkošje, novosti in nenavadnosti sestavljajo celo poslopje, ki je zidano z znamenitimi in okusnimi španskimi okrasi.

Američani v avtomobilski dirki v Rusiji.

Moskva, 19. avg. — Včeraj je bila otvorjena velika prekuruska avtomobilska dirka, v kateri tekmuje 150 avtov, kateri prevozi Rusijo. Več ko polovica tekmujočih avtov je ameriškega izdelka. Od izida tekme zavise velika naračila avtov, katere kupi sovjetska vlada v Ameriki.

ZARKOMET

Kristjanstvo konja.

Trunk pravi, da je J. H. More lopov ali norec, ker trdi v svoji knjigi, da je konj v mnogih ozirih boljši kristjan kakor masikateri kristjanski človek. Bo citiral dotični odstavek iz Morerove knjige (The Universal Kship, stran 234) v originalu morda se bo g. Trunku potekaj zjasnilo:

"The horse, who suffers and serves and starves in silence who endures daily wrongs, scanty and irregular meals, excessive burdens and manifold flanks, who forgets cruelty, ingratitude, and does good to them that spitefully use him and submits to crime without resistance, misunderstanding without murmur, and insatiable without resentment, is a better Christian, a better exemplar of the Sermon on the Mount, than many churchgoers in spite of the creeds and interdictions of men. And the animal who goes to church on Sunday, wearing the twitching skins and plundered plumage of others, and wails long prayers and mumbles meaningless rituals, and gives unearned guinea to the missionary, and on weekdays cheats and impoverishes his neighbors, glorifies war, and tramples under foot the most sacred principles of morality, his treatment of his non-human kindred, is a cold, hard-hearted brute, in spite of the fact that he is cunning and vainglorious and towers about on his hind legs."

Če ni to resnica, tedaj naj ga k vragu vsaka resnica. Vi, Trunk pravite, da človek, ki verjame, kar mu kdo zapiše, naiven in prismuknjen. Brez zmere, gospod Trunk, nočem vaša štiti, toda prismuknjen bi bil če bi verjel vse, kar vi zapišete.

Dobre novice iz Jugoslavije.

Rimski romar Grdina je obiskal Smarno goro. Majestetično stal gori na gorah kakor storjunaško molčal...

Moli in ubijaj!

"Boj se Boga, ne boj se Nemcev!" je navduševal ameriški vjaški kaplan vojake v zadnji vojni.

"Fantje, molite in dobro strljajte!" se glasi ukaz, katerega je dal francoski maršal vojakov v Maroku, kakor javlja poročevalec.

V Oklahomi stavkajo rudarji. Družba je najela skebe. Rudarje urjujejo — morda ne vsi, toda večina — da molitev pomaga, pa so organizirali svoje žene in otroke ter jih poslali k jami z vodilom, naj tam na glas molijo, da bi Bog omehlal srca skebov, ki jim odjemljejo kruh. Neka dni so trajale molitve in neke skebov je bilo res sram, pa pustili delo. Kompanija je br prišla šerifa in ta je prepovedal nadaljnje molitve. Zdaj se b vršila na sodišču bitka, ki na odloči, da li je molitev — pa na bo še tako bedasta — svobodna ali zločin v svobodni Ameriki.

Vse to nas uči, da je že čas da odgovorni faktorji revidirajo božje zapovedi. Petá bi se morala glasiiti: Ne ubijaj, razen če ti zapove država. Nova zapoved: Ne moli, če si stavar! Kajti tem slučajem je tako kakor v vojni, ko je Bog na strani najbolj nejših bataljonov. V stavki je Bog na strani onih, ki imajo šerifa, policijo, državno milico in privatno armado pobožnikov na svoji strani!

Kajpada!

Mussolini pravi, da je svoboda mase nemogoča. Seveda je tam — kjer so diktatorji. Zdi se, da imajo fašisti precej svobode v Italiji, samo fašisti.

Pišana duša.

Moj čudni prijatelj Trunk piše o "rdečih dukah". To je pesniško. Drugače bi Trunk zlomil vsa sule v dokazovanju, da duša nima barve, ker ni materija. Well, če je duša socialista rdeča, je duša klerikalca črna kot noč. Duša jugofašista je prokasta. Duša vsakega greenhorna je zelena. Metuzalemov duša je siva. By the way, povejte mi, gospod Trunk, ali duša tudi raste? Da li je otrokova duša v nebesih celo večnost duša ali zraste v dušo odraslih ljudi? Ne recite, da je to impertinenta!

K. T. B.

DELAJSKE NOVICE

(Federated Press.)

Napredok fotoengraverjev.
Cleveland, O. — Dne 17. t. m. bila tu otvorjena 26. vsakoletna konvencija Mednarodne fotoengraverke unije. Odbor je po napredku napredovanju unije prililno dobrih delavskih razmerah njenih članov. Unija ima nekaj čez 7000 članov in od teh bilo je 150 brez dela v prošlem letu. Člani dobivajo \$60.65 mesečne tedenske plače v časopisnih tiskarnah in \$55.60 v komercialnih tiskarnah. Povsod prevladuje 44-urni delovni teden. Na konvenciji se bo razpravljalo o tesnejši zvezi s tiskarstvom in knjigovodstvom, kajti fotoengraverji pripadajo tiskarski obrti.

Slavka bankrotirala trdko.

Chicago. — Seidnerjeva reaktivacija, v kateri so zastavka-udstenci, ker lastniki niso hoteli povisati mezd, je po dveh letih stavke napovedala bankrot.

Farmarski delavci aretirani.

Fargo, N. Dak. — Tukajšnja policija je pred nekaj dnevi aretirala 22 farmarskih delavcev, ki so se vozili na tovornem vlaku proti Kanadi. Aretacija je bila izvršena pod preteklo, da so delavci ukradli vožnjo, v resnici pa so na sumu, da so člani I. W. W. Okrajni komisar, ki kaže, da Fargo dobi slavo ime med potovalnimi poljedelci, so proti prosekuciji aretiranih mož.

Nov delavski list.

Texarkana, Texas. — "The Toiler" je ime novemu mesečniku, ki je izšel v avgustu in piše na interese American Labor Party, katere program je industrijska demokracija in kooperativna republika. List postane ednik kakor hitro se prikladi dovolj naročnikov. E. J. Meitzen je urednik. Naročnina je \$1 na leto. Naslov: The Toiler, 310 Hazel St., Texarkana, Tex.

DELETJE V GALICIJI IN VOLINIJI STRADAJO.

Levov, Poljska. — Okrog 350.000 prebivalcev na deželi v Galiciji in Voliniji se nahaja v zelo slabih razmerah. Glad je vsakdanji gost teh ljudi. Zda se se pojavili med ljudstvom poljski agenti v službi francoske vlade, ki prigrvarjajo kmečkim fanom, naj gredo v Francijo.

Delavski listi izjavljajo, da je to pretežko, pod katero izvajajo mlade fante v armado, ki pojde v Maroko.

V Lutsku, Voliniji, je 150 poljskih jetnikov protestiralo proti neznošnim razmeram. Obstavili so pozvali bataljon vojakov in ta je brez svestila streljal v jetnike. En jetnik je bil na mestu ubit, več pa ranjenih.

ZAHTEVA ZA UMAKNJENJE ČET V OKLAHOMI.

New York, N. Y. — Unija za ameriške civilne svobodščine je objavila governerju Trappu, da naj umakne miliciarske čete iz premogovniškega okraja v Henryetovi, ki jih je dobil šerif v pomoč, da z njimi zabrani molitvene sestanke. Unija pravi v izjavki, da smatra odreditev narodne straže v stavkovni okraj za veliko kršitev ustave in da je zaradi tega pripravljena nastopiti na sodiščih.

INFLUENZA IN PLJUČNICA INDUSTRIJSKI BOLEZNI.

Bridgeport, Conn. — Najvišje državno sodišče je določilo, da so delavske družine opravljene do odškodnine, ako so njih prebivalci umrli za influenco ali pljučnico in če so boleznijo povzročile razmere na delu. Tako odločbo je podalo najvišje sodišče v zadevi Dela Penna, kamnosek, ki je delal za Jackson Stone kompanijo.

Mehika omejuje naseljevanje.

Mexico City, 19. avg. — Mehiki konzuli v Evropi so prejeli od vlade navodila, da naj vidirajo tiste liste in onim imigrantom, ki hočejo iti v Mehiko kot obdelovalci zemlje in ki imajo dovolj denarja, da si lahko kupijo zemljo in vse potrebščine. Mehika vlada je pred kratkim zavrnila na tisoče naseljencev, ki so bili brez denarja in ki bi lahko postali javno breme v mestih.

POLJSKI DELAVCI ARETIRANI.

Fargo, N. Da. — Železniški detektivni in mestni policaji so aretirali dva in dvajset poljskih delavcev, ki so bili na potu, da si poiščejo delo pri žetvi in mlatvi. Vsi so člani organizacije I. W. W.

Nastanili so jih v okrajni ječi. Obtoženi so, da so bili brez dovoljenja na tujem zemljišču in da so se peljali zastonj na železnici. Preganja jih mestna trgovska zbornica. Okrajni komisarji, ki so zastopniki farmarjev, so proti aretiranju in preganju poljskih delavcev.

Delavci so sklicali shod v Poljedelsko dvorano in priporočajo, da se bojkotirajo biznismani v Fargo, dokler niso delavci izpuščeni. Aretirani delavci so odklonili odvetniško pomoč in so izjavili, da bo molk njih obramba.

Sovjeti nudijo židom novo Palestino.

Dunaj, 19. avg. — Tukajšnji zionistični kongres se bavi s ponudbo sovjetske Rusije, da je pripravljena dati 250.000 akrov sveta na Krimu za koloniziranje židov, ako židovski filantropi preskrbe potrebni kapital. Nekateri židje so mnenja, da je ponudba političnega pomena in naperjena proti Angliji, ki hoče naseliti žide v Palestini.

Bogarski režimovci napadeni v Parizu.

Pariz, 19. avg. — Okrog 40 bolgarskih beguncov, ki so pristali pokopnega Stambuliškega, je sinoči napadlo Kolijeva in Vasova, predsednika in podpredsednika bolgarske zbornice, v poslopju razstave dekorativne umetnosti. S klicem "Smrt morilecem naših bratov!" so padli po njiju s palicami. Kolijev in Vasov sta zbežala na cesto; kjer ju je zaščitila policija. Nekaj napadalcev je bilo aretiranih.

Poštna stavka v Šangaju končana.

Šangaj, 19. avg. — Kitajski uslužbenci na šangajski pošti so končali štrajk in se vrnili sinoči na delo. Poštna uprava jim je obljubila, da pošlje njihove zahteve v Peking s priporočilom sprejetja. Delavci morajo zdaj delati dvojni delavnik, da opravijo s pota nakupljeno pošto.

"RODEO" V JAZZU PAULA ASHA.

Tex Austin pokazuje svojega v stadiju s divjimi konji in še bolj divjimi krotileci brankotov. Ta teden pa Paul Ash v McVickersovem gledališču v Chicagu s svojo veseljaško muziko predstavlja kavboje. To bo nekaj jazzov rodeo, veselo posnemanje prizorov z godbo iz romantičnih pokrajin divjega zapada, kjer se pesek prerašča s kaktusom.

Zanimanje za to predstavo je toliko večje, ker bo na programu tudi več drugih znamenitosti. Na platnu bodo pokazovali sliko "The Man Who Found Himself", v kateri nastopata Tom Meighan in Virginia Vallie. Povest gre o možu, ki je bil poslan v Sing Sing.

Uči se, Trunk, uči!

Ubogi Trunk! Kmalu bi si bil zlomil jezik, ko je izgovoril besedo "propriotheus," pripoveduje Trunk, v 129 števil. li-poveduje Trunk, ki na vsake kvatre menja svoje ime. Trunk je res vreden pomilovanja. Pomislite vendar, v prvi gimnaziji se je pričel učiti latinščine, v tretji pa grščine, pa si bil kmalu zlomil jezik, ko je izgovarjal to besedo, ki bi mu morala tako gladko teči z jezika po toliko letnih študijah latinščine in grščine, ako bi jo znal pravilno deliti pri izgovarjavi, kakor voda žejnemu človeku po grlu.

Nekaj je narobe. Ali so bili profesorji zanič, ki so ga učili latinščine in grščine, ali sta pa bila latinščina in grščina zanj tako trda predmeta, kot sta bila fizika in kemija. V prvem slučaju, bi bilo priporočljivo, da Trunk toži profesorje za odškodnino, v vsakem slučaju je pa zanj dobro, da se zdaj uči latinščine in grščine, da mu ne bo treba najmanj vsak teden enkrat priznati javno, da se mora sam učiti veliko učiti, preden bo on lahko javno nastopil kot učitelj, ki druge uči. — Cibrov Jaka.

SLIKE IZ NASELAIN

Zeigler, Ill. — Tu sta dva premožna rudnika, katerih št. 2 je prenehal obratovati že meseca februarja in je pričel z delom šele dne 27. julija. Tako sta delala oba rudnika vsaki dan skozi osem dni, kar je privabilo na stotine brezposelnih delavcev v Zeigler z namenom, da dobijo delo. Največ je takih, ki ne delajo že po osem in več mesecev. Prišli pa so seveda zastonj, ker so vsi tisti tudi že težko pričakovali, da prično delo, kateri so se prej bili tu brez dela po pet mesecev. Tako so šli vsak zopet na svoj prostor, kjer so delali poprej, premogarji, ki so se sešli sem od vseh strani pa zastonj. Brez posledice pa to vendar ni bilo. Ko so bossi in super videli, kako veliko je število brezposelnih rudarjev, so pa pričeli nastopati proti nam. Upoštevali niso nobene pogodbe več. Kdor se je držal unijskih določil, da ni hotel delati, kakor mu je šlo po pogodbi, je boss hitro dobil kak izgovor, da ga je odslavil, pa tudi če ni imel pravega vzroka. Tako je bilo vedno dovolj dela za lokalne odbornike, ki so bili dobri boritelji za pravico in unijo. Dostikrat se je raditega pripetilo, da je boss propadel v zadevi in dati je moral nazaj delo odklopljenemu. To kajpada ni bilo dovolj bosu in supru, začeli so nas prikrajševati tudi pri tehnični. Vsaki dan so s premožom naloženi vozički tehtali manj. Unijski nadzornik pri tehnični je protestiral dne 4. avgusta, da morajo tehtati premož pošteno, ali zastonj je bil protest. Obvestil je rudniški odbor in lokalnega predsednika, da gre domov. Odborniki in lokalni predsednik so nas nato obvestili, da ni unijskega moža pri tehnični. Vsi smo tedaj pustili, kar nas je delalo pogodbeno delo. Kompaniji to kajpada ni bilo dovolj, vložila je tožbo proti našim odbornikom in sicer proti predsedniku, podpredsedniku rovkemu odborniku in čuvaju pri tehnični. Distriktni uradniki so prišli iz West Frankforta, da presodijo, na kateri strani je krivda. Gotovo vsak trezen človek ve, kdo je zakrivil, namreč kompanija, ki je utrjavala na teži. Pa vzle temu, ko so prišli naši distriktni odborniki in preiskovali slučaj skozi štiri tedne, niso mogli priti do zaključka. Nato je pa super namignil distriktnemu odborniku, naj gre z njim na kompanijski urad. Za petnajst minut je bila sodba končana, da se lokalni odborniki izključijo iz urada, kakor je zahteval super. Gotovo tudi super ni pozabil na člana distriktnega odbora za uslugu.

S tem stvar še ni bila rešena. Dne 10. avgusta, ko smo šli na delo v šant, smo izvedeli, da nimamo svojega človeka pri tehnični, kakor tudi ne predsednika in podpredsednika ter ne rovskega odbornika. Takoj se nas je obrnilo proti domu kakih 700, drugih 250 pa jih je šlo na delo, s čemur so pokazali bosu, da so voljni delati, če je njih mož pri tehnični ali ne, ter da za karo, ki tehta štiri tone, prejmejo samo plačilo za eno tono. Drugi dan je bilo že drugače. Dela jih je šlo komaj petdeset. Boss, ki je videl, da jih je od tisoč prišlo domaj 50 delat, je poslal še tiste ven.

Ob osmih zvečer smo imeli sejo. Velika je bila udeležba, dvorana napolnjena. Prišli so tudi distriktni uradniki in člani odbora, ki so nam razložili, da si moramo izvoliti nove odbornike. Na več vprašanj so razložili, zakaj so dosedanje odstavili, a na vse nam vendar niso mogli povedati in pojasniti. Samo to so ponavljali, naj si izvolimo nove odbornike. Člani so enostavno odgovorili, da mi ne potrebujemo volitev, da imamo odbor. Zaključeno je bilo, da ne gremo prej na delo, dokler jih ne bodo pripoznali nazaj v odbor in v uradu, ker smo jih pravilno izvolili. Foks je rekel, da če mi nočemo izvoliti drugih, da jih bodo oni poslali sami. Foks je predsednik okrožja. Reja je postajala vroča in prišlo je celo do spopadov, tako da jih je kakih pet v bolnišnici, katerih nekdo se bori s smrtjo. Neki Črnogorec je bil ustreljen v trebuh ter ima pretrčana čreva in želodec. Zdravniki pravijo, da ne bo okreval. Napadalec je pod ključem. Tudi en distriktni uradnik se nahaja v bolnišnici v West Frankfortu, druga dva pa se zdravita doma, ker

po njih so padale trde pesti zapostavljenih rudarjev. Rudarji so jih izvolili, da bi delali v njih korist, pa delajo ravno narobe — v škodo. Star pregovor je, da z denarjem se vse kupi in tako lahko da podkupnino tudi kompaniji, saj dosti odvzame pri vsaki kari nakopane premožga. Očitno so tu poddistriktni prezident in člani odbora stopili na stran kompanije proti nam. Pozdravi — Matt Cankar.

Springfield, Ill. — Kakor sem že zadnjič poročal, se po enem kraju nekoliko na boljše obraba, po drugem pa po starem. Kakor gre govorica bo še ta mesec pričelo delati nekaj jam, deloma pa prihodnji mesec.

Tatovi pa napredujejo vedno bolj. Dne 14. avgusta ob eni zjutraj je zopet priletel avtomobil in se ustavil pred mojo malo trgovino. Ker hiša stoji bolj ob strani, se posveti svetloba skozi okno. Kakorhitro sem pogledal, je avto ugasnil luči. Takrat sem pritisnil na električni gumb, da se je videlo po vsem dvorišču. Natančno sem opazil mlade silkovce po 18 do 20 let, ki so navadni tatovi. Kakih petnajst jih je bilo po številu. Čim so videli vse razsvetljeno, so oddrveli, drugače bi jim bilo skoro prepozno.

Pa ne samo pri meni, tudi pri sosedu in po okolici krajevo, kar jim pride prav. Starih kokiših še skoro nič radi ne vzamejo, pabejo pa jim velika piščeta. Skoro en teden je preteklo, ko je ob dveh zjutraj moj sosed streljal kakor v vojski. (Bil je tudi on v svetovni vojni.) Vprašal sem ga, kaj strelja, pa mi je povedal, da je ravnokar pregnal tatove iz kurnika. Pregnal jih je v mojo kuruzo in ker je imel psa, je sledil za njimi.

Vse to sem sporočil šerifu, pa mi je povedal, da moram varovati svojo lastnino in življenje. Daj jim "buck shot", je rekel. Tako je sedaj po tem okraju po farmah. Noben avtomobilist se ne sme voziti po teh cestah brez luči. Tako je zaplano v državnem zakoniku v Springfieldu.

Ni dolgo, ko sem obiskal stare prijatelje Slovence v illinojskih naselbinah Livingston, Gillespie, Benld, Carneville, Nokomis, Witt in drugod. Rečem lahko, da so naši rojaki prvovrstni in uljudnostni in postrežbi. Zato pa lepa hvala vsem. — A. G.

Leadville, Colo. — Sukati kramp cel dan, potem pa pero, je zelo težavna stvar. Ker se pa noče nihče s kakim dopisom zglasiti iz naše naselbine ter se mi zdi, da bi čitatelje zanimalo nekaj tudi iz naše naselbine, se lotim jaz. Gotovo bi kdo rad vedel, kako se nam godi v teh snežnih gorah.

Kolika tu je če precej lepa, ali kaj pomaga, ko človek brez dežnika in vrhne suknje ne sme nikamor niti v poletnem času. Ko pride zima; nam pa koščice prerahlja. Ni ravno preveč huda, pač pa dolga, bože moj; celih osem mesecev smo kot medved v brlogu. Pri peči se tičimo, ker ni kam iti po malo razvedrila. Poleti dobimo dosti obiskovalcev, iz vseh strani Unije se pridejo ohladiti, pa se kmalu ohladijo in zopet beže. Pravijo, da je tu prava ledenica.

Tako se je bil prišel malo ohladiti tudi naš br. Paul Francelj iz Salide, Colo. Njega, upam, da ni zeblo, ker se še zmerom dobi tukaj kaj, da si lahko človek ogreje otrple ude. Postregli smo mu s čemur smo mogli, da bi ga obdržali, ali vseeno je ušel nazaj v Salido.

Nekaj je tudi takih, ki pridejo, pa se našo naših dobrih rib, katere nalovijo v potokih, pa zopet gredo. Ali enkrat jim bomo ušesa navili, če ne bodo naših rib na miru pustili. Kajti tudi mi kaj dobrega radi pojemo!

Tudi neareca pri nas nikoli ne počiva. Dne 3. avgusta je našemu br. Johnu Vidrihu naenkrat zbolel najmlajši sinček star dve leti in pol. Kaj se je zgodilo, nihče ni vedel. Prvič so mislili, da je pojedel majhen kluč, ko so pa pozneje našli kluč, je bila zanje velika uganka, kaj je otroku. Otroci se je vozil odznanj na vozičku, kar naenkrat pa ga je zagnal kašelj in mu zapri sapo. Šli so po zdravnika, kateri pa ni mogel dognati, kaj je otroku. Dali so zdravila in nekaj, da je povzročilo otroku bijuvanje, da bi otrok izbijaval, kar je pojedel. Vse ni nič pomagalo, otroka je še zmerom pogosteje zagnal kašelj in mu težil dihanje. Mislili

Slovenska Zveza

Podporna Jedinota

Ustanovljena 17. Junija 1907.

GLAVNI STAB: 2037-22 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Cankar; podpredsednik Andrew Vidrih, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega odbora Blas Novak; gl. blaginjski John Vegrich; urednik glasila Joka Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:
Martin Zolensnik, predsednik, Box 276, Barborton, Ohio; Frances A. Taucher, 2027 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Kristmanick, 15111 Bealington, Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Turell, Box 22, Strelna, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2037-22 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosik, Box 294, Mount Hunt, Pa.; Joseph Zorke, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sulzer, Box 104, Green Knapp, W. Jugoslavija; Frank Kint, Box 399, Chisholm, Minn.; na ovč. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 2633 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 2639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Zdravitveni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jelka Oves, 2629 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olig, 2436 So. Ogden Park Ave., Chicago, Ill.

VARNOSTNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POBORI — Korespondenca s glavnimi odborikami, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika so naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADNJE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče so naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADNJE V SVETI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI so politično na naslov: Blaginjsništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru so naj polijejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora. Njegov naslov je ugoral.

Vsi prisilni na gl. porotni odesk so naj polijejo na naslov: Martin Zolensnikar, Box 276, Barborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, zapovedi in spisi vse kar je v zvezi s glasilom Joka, naj se polijejo na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

so, da je otroku šlo kaj na sapnik, da je mogoče kaj veter prinesel, ali pa se mu je zaletelo. Ugibali so ali pravega ni nihče vedel. Otrok je imel dober tek, je mogel spati in se igrati, kadar ga je ponehalo. Tako so starši mislili, da mogoče ne bo tako hudo in se bo vsa stvar dobro končala. V nedeljo 9. avgusta pa je naenkrat zopet zagnal otroka kašelj. Postal je višnjevi in par minut pozneje je bil otrok mrtev.

Bil je član društva "Zarja Svobode" št. 278 v mladinskem oddelku. Kakšen hud udarec je to za starše, si lahko vsak sam misli. Pred desetimi minutami se je deček še igral z bratci in sestricami, v tako kratkem času se je ločil od njih za vedno. Kaj so prestali starši otroka, bratci in sestrice, se ne more popisati.

Neprestan jok in stok je dokazoval, kako velika bolečina je v njunih srcih, ko je deček ležal na mrtvaškem odru. Vsa bi bil mislila da debe spi, njegova lica so bila rdeča in lepo okrogel obrazek je marsikomu vtrnil solzo v oko.

Reveš se je moral ločiti s sveta še preden ga je spoznal. Tragedije na pokopališču ne morem popisati, jokane se je razlegalo daleč naokrog.

Celi družini izrekamo globoko sožalje, mlademu našemu bratcu pa naj bo lahka zemljica.

Delavske razmere so tukaj tako slabe, da jih sploh ni vredno opisovati.

Druga izredna prilika za obisk dvojnega mesta.

Ne zamudite to izredno enkratno priliko ogledati si dva izredna mesta svetovnega pomena in občudati svoje prijatelje.

SAMO \$7.00

iz Chicago v

ST. PAUL - MINNEAPOLIS

V SOBOTO, 22. AVGUSTA

Ta znižana cena izletnih vozništvov velja samo za HITRI IZREDNI VLAK

Odhi.: Madison St., kolodvor 7:00 p. m. (stari čas). Prihod v St. Paul ob 6:55 a. m., v Minneapolis 7:30 a. m. Vrne se 23. avgusta. Odhi. iz Minneapolis ob 6:00 p. m., iz St. Paula ob 6:35 p. m., prihod v Chicago ob 6:30 a. m. Polovična vožnja za otroke. Prilaga se posebej na sprejema.

Na vozne listke in polovnice se obrnite na:

Ticket Office:

145 E. Clark St., Tel. Dearborn 2229 ali 226 W. Jackson St., Tel. Dearborn 2121 ali pa: St. Louis-Madison in Canal St. Tel. Dearborn 2202.

Fran Govekar:

ŽABOTA

I.
Vsenaokoli je kraljevala blesteca, dišeca, vrisajoča, poječa pomlad.

Kostanji, sveže zeleni in z bohotno sočnimi cvetovi posejani, so bili podobni božičnim drevescem, polnim belih svečic. Ščikavci so neustrahovano odpevali iz zivajočemu brizganju kosov in senic, na desni in levi nad travniki pa so gostoleli škrlatni vrvski pešci svoje visoke pesmi.

Koncipist dr. Žabota je korakal po drevoredu. Nad njegovo glavo se je razgrnilo cvetja v eno samo zelenobelo streho in tam po bližnjih holmih se je belilo, kakor bi se pasle črede ovčic. Solnce je sijalo toplo in mehko, in zrak je bil nasičen vonja in prijetne vlage. Z razkošjem se je naslajalo oko, pohlepno je bilo uho, a duša se je utapljala v zavest blaženstva.

Dr. Žabota je bil najmlajši in

najlepši uradnik c. kr. okrajnega glavarstva. Čutil se je presrečenega: pred par dnevi je bil prestavljen semkaj in zdaj šele je bil povsem svoboden vezi, ki so ga uklepale doslej v očetovski hiši v Ljubljani.

Vse življenje doslej je prebil pod nadzorstvom strogega očeta in še strožje mame. Nikamor se ni smel ganiti brez njegovega spremstva; na Dunaju je živel v družini svojega resnega strica, ki mu ni dovoljeval nikakih zabav ter ga je po očetovih navodilih priganjal le k učenju in polaganju izpitov, ko pa je postal praktikant pri c. kr. vladi v Ljubljani, je prišel znova pod nadzorstvo očeta, dvornega svetnika.

Vse gimnazijske razrede je dovršil z odliko, pri zrelostnem izpitu je bil prvi odličnik in svoj doktorat je dosegel sub summis auspiciis. Vzorno vzgojen in izmikan sin je bil torej, a srečen je postal šele sedaj, ko se čuti moža, svobodnega vseh poukov, graja in svaritev preskrbnih roditeljev in sorodnikov. "Živeti, do-

živeti!" je kričala kri po njegovih žilah, "živeti, doživeti!" je hrepenelo njegovo srce. A živel je doslej kakor dete ob roki pestunjin in doživel ni več kot stroj, ki teče in hrupi v delarni.

Njegov dekliški, kakor breakev rožnati obraz z nežnimi brčicami, njegova široka, trda pleča, ozki pas, male noge in snežno bele roke, njegovo temno oko za zlatim nanosnikom... vse, vse na Žaboti je bilo tako lepo, da bi moralo razvneti žensko srce.

In vendar še doslej ni poznal ženske. Zdrav, krepak, poln življenja, a ni ljubil še nikoli! Pač je hrepenel, se mučil v sanjah, iztezal roke, a še nikdar ni objel ženskega telesa, še nikdar poljubil gorkih ženskih ustec. Ni smel, ni mogel, ni znal. Privzgojili so mu strah pred vsem, kar je v zvezi z ženskimi bitji, a hkratu ga je gnalo in vabilo vse le za njimi. Trpel je, premagoval svojo bojazen in končno se je odločil:

"Doživeti hočem! Ljubiti, ljubljati biti! — O sladke tajne

večno čarobnega in zagonetnega ženskega bitja, odkrijte se tudi meni! Vsak tovariš ima ljubico. Zdaj sem neodvisen, — dobim si jo tudi jaz: deklo ali ženo. Hočem, moram!"

Tako je razmišljal po drevoredu, ves vroč, odločen in podjeten.

Ko je zavil okoli košatega grma, pa se je skoraj zadel ob damo, ki je stopila iz stranskega drevoreda. Zdrnil se je, dvignil klobuk in zamrmral: "O, pardon!"

Ko je stopil še tri štiri korake se je ozrl. Krasna dama! Pravcata valkira! — Tedaj tudi dama se je ozrla za njim v pravistem hipu. Obema je postalo nerodno, zasmejala sta se v zadregu ter šla urno dalje... Na ovinku poti k vodometu se je Žabota ustavil iznova, potrkal s svojo palčko po svojih novih amerikankah, nagnil glavo in izpod krajev pogledal za valkiro. In glej: tudi ona je stala na nasprotnem, simetričnem ovinku pod cvetočim kostanjem, upirala oči navidezno v ščinkavca, ki je prepeval na veji, štrleči preko poti, a vistini se je ozirala za njim...

Ob bazenu vodometov sta si hip-časneje stala nasproti ter zrla, stoječa na nasprotnih straneh, v kalno vodo. Debelušen bronast deček je stiskal ped dolgo ribico za vrat in ribica je bruhala neprestano več metrov visoko v zrak tenak vodni žarek, ki se je razprševal med svojim podzemjem v tisočih biserv. "Po vodi so plavale med ločjem zlate in srebrne ribice ter poskakovale za mušicami, ki so plesale nad gladino."

Žabota pa je videl le njo: visoko, črnih, bujnih las, močnih obrvi in prekrasnih živahnih oblik. Njena motno zarjavela polt je bila alična mlademu bronu, a podpluta z najnežnejšo rdečico, napeta in gladka. Zares razkošno lep in vznemirljivo zdrava ter zapeljiva žena!

Tik bazena je stala klop in nad njo je dvigala cvetoča akacija svojo okroglo, opojno vonjajočo glavo. Dama je sedla, se zasmejala in dejala:

"Ali sem vas prehitela? — No tudi za dva je dovolj prostora, — če hočete."

Seveda je hotel. Hipec nato je že sedel tik nje, ji poljubljaj ročico in zagotavljal:

"Presrečen sem... Verujte mi, ko sem vas zagledal, sem se takoj odločil, da se vam moram približati... Moram, pa kakorkoli! Še nikdar nisem videl tako krasnih oči, tako krasnih las... še nikdar...!"

"Joj, joj, kako se vam mudi, gospod doktor!" se je zasmejala in pokazala dve vrsti belih zob brez vsakršne plombe. "A vedite, da moškimi, že davno prav ničesar ne verjamem!"

"Meni verjemite! Le meni! Nikakega namena nimam... sebičnosti ne poznam... pusto laskanje mi je zoprno. Tujca sva si: vi ne veste, kdo sem jaz, jaz ne vprašam po vašem imenu... Danes sva se slučajno videla, jutri že bova morda zopet daleč narazen ter se ne srečava nikdar več. Nikdar, o Bog, kako strašno!"

Sentimentalno je sklonil svojo glavo in narahlo, boječe položil svojo dlan na njeno ob klopi višje ročico ter jo pogladil.

Ni je mu umaknila, kakor bi niti ne čutila njegove, a vzdihnila je:

"Kako čudna je usoda! Ni še pet minut, odkar se slutila nisva drug drugemu, a zdaj sediva tu. Kaj naju je privedlo prav ta hip v ta drevored? Kaj naju je posadilo skupaj na to isto klop? Čudno, čudno, — in vendar tako lepo!"

II.

Kavarnar Brencce je bil nadušljiv orjak z debelo pleasto glavo, štrlečih ribjih oči in vedno zaripljenih lic. Ker je bil trebusat in je imel srčno hibo, je težko hodil, za naporom sopel ter posedal ves dan poleg blagajnice. V blagajnici je bila preko dneva blagajničarka in le na večer, kadar je bilo največ gostov ter je morala blagajničarka pomagati pikolu Jožku, je posedala ondi njegova lepa žena.

Nekega popoldneva, ko se je uradništvo okrajnega glavarstva in davkarje razšlo po svojih pisarnah, je Brencetova kavarna osamela.

Pikolo Jožko, utrujen in upehan, se je skril za špansko steno ob peči ter je ondi zadremal, blagajničarka je šla v kuhinjo

kramljat s kuharico, kavarnar Brencce pa je zdehal in hropel za svojo muziko sam in razmišljal.

Tedaj je prišumela po vrtnicah stopnicah, ki so vodile iz kavarne naravnost gori v kavarnarjevo stanovanje, gospa Liza.

"Ti!" se je ozrl Brencce.

"Kaj pa?"

Ali ne misliš, da bi bil že čas?" je vprašal Brencce. "Dejal bi, da je dovolj —; končaj, če hočeš ali pa —!"

Dvignil je svoj zaripljeni obraz, izbulil oči in se udaril po kolenu s svojo ogromno pestjo.

"Res, dva meseca bo že", je odgovorila Liza. "Tudi meni je že dovolj. Saj če bi ne bil tako neroden, bojazljiv..."

"Menda si nerodna to pot samo ti?" je odvrnil kavarnar. "Ne upa si... vrag ve, kako se vedeš!"

(Dalje prihodnjič.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (July 30-1925) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člame \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

POZOR ČITATELJI!

"PROSVETA"!

Redka prilika!

Prodaj farmo ali pa tukaj mejam za hišo ali za majhno farmo v kakšni veliki slovenski naselbini. Farma obsega akrov, lepa lega in dobra zemlja, drugo je pašnik in lep vrt. Sedaj je na farmi: 12 molznih krav, ena telica, dve svinji, 8 mladščic in 120 kokoši, kakor vse farmarsko orodje. Oddajmo samo dve in pol milji oddaljena v mlekarstvo postaje, ko je tukaj prve vrste A. kava cena je 40c več pri starih, kot za mleko vrste B, 60—80c več, kot plačujejo god. Prodaj ali zamenjaj skupaj ali pa samo farmo in zega kolikor kdo hoče. Nam se takoj plača ena tretjina druga pa na lahke letne obveznosti. Prevzamem tudi če je na vrzljabe (mortgage) na hiši farmi. Moja farma se nahaja Otsego County, N. Y., kje okrog 200 dobrostojećih farmarjev in ne prodajam, ker ne morem živeti, ampak sem sam s otroci. Cena je ka.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite na lastnika: Jakob gel, R. D. No. 2, Schenectady, Y.

ODDA SE V NAJEM

lepa soba s posteljo ugoden stor za samsko osebo. Oglejte se pri: Mrs. Frances Je Lyons, Ill. Telephone: Lyons

NA PRODAJ JE

dobrodoča grocerija in mesarstvo poselstvo ali brez njega ceno in druga pojasnila se oddajte na naslov: 4536 Joliet Lyons, Ill. Telephone: Lyons

DA SKUHAŠ DOBRE VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, ali in vse druge potrebščine. Pošljite se prepričate, da je doma pri kuhani vedno le najboljši in najlažji.

Grocerijam, sladčičarjem in v daljine šeleznine damo primerno pust pri večjih naročilih. Pišite informacije na:

FRANK OGLAR,

4401 Superior Avenue, Cleveland

Agitirajte za "Prosveto"

MEDVLADJE

SOCIALEN ROMAN.

Spisal Jože Pahor.

(Dalje.)

— Kako si pa danes napravljen? — se je čudila, ko ga je videla v črni obleki. Le ovrtnica je bila siva, črno je shranil v žep.

— Posebna opravila imam! — se je izgovarjal, neprijetno mu je bilo vsiljivo sestrično popraščevanje. Zardel je in skušal zasukati pogovor.

— Ti si se pa kaj lepo spremenila! Mlajša si, solnce te je pomladilo to poletje!

Bilo je res tako. Grudnovka je imela ves zdrav in svež obraz in v elegantni jesenski obleki — kazalo je, da se je ravnokar vrnila s sprehoda — je bila videti toliko mlajša.

— Kamor hočeš, ali v sprejemnico ali v knjižnico, — mu je izbirala, — takoj ti postrežemo!

Rojnik je stopil v sprejemnico, nekoliko iznenaden po sestrični prijaznosti.

Bogve, kako je bilo z njenim letovanjem? — se je vprašal, ko ga je prišla pozdravit Vlasta. Prinesel jim je nekaj hrush s svojega vrta in vprašal, kje je Igo. Bil je z očetom na vrtu in deklica ga je šla klicat.

Sestra je kmalu prinesla nekaj zajutрка in Rojniku je šlo krepko v slast, saj je bil odšel z doma napol tešč. Odgovarjal je kratko o stvareh, ki ga je zanje izpraševala sestra, dokler ni prišel sva. Visok, počesan, z nekoliko prevelikimi koraki in silno uradnim obrazom je bil videti starejši, kot je bil v resnici.

— Doma torej, tem bolje! — je pozdravil Rojnik in se prožno dvignil. Ni pozabil, koliko je uradniku za čast.

— Na dopustu, — je odgovoril kratko Gruden in velet deklici, naj odnese krožnik, ki je bil stricu napoti. S tem je hotel vrniti Rojniku pozornost.

— In kako drugače? — je vprašal hladno in sedel k mizi. Rojniku ni ušlo, da ni skladnosti med zakonskima. Sestra je nekaj odgovorila, šaljivo, svak pa se je komaj vidno, dostojanstveno nasmešnil.

— Bolje noče biti, pa noče — je dejal Rojnik. — Ta negotovost, to večno čakanje! Človek je samo še igrača, ne enega koraka ne more storiti po svoji volji!

— Da, — je pritrdil Gruden, — nič drugega ne kaže! Ali si bral zadnje vesti z makedonskega bojišča?

Važno je izgovoril zadnje besede in gledal Rojnika, ženi pa ni ves čas privoščil pogleda. Igrala se je z nitkami pri prtu in jih nervozno izdirala.

— Ali si bral? — je ponovil, — Sumljiva so, silno kritične. "Čete se valijo v neredu ob Črni reki" pravi sovražno poročilo! Izenadilo me je.

— To pišejo? — je vprašal Rojnik brez zanimanja. Začudil se je plašnemu svakovemu obrazu in zapazil njegove zredene lase na temenu. Med tem je sestra vstala in se šla preoblačiti, da sta ostala sama. Pogovor pa ni hotel teči odkrito in nepriljudno, Rojnik je to čutil. Svak je bil danes teman in molčeč, vznemirjen radi sibilakega poročila, zato se je sorodnik branil, ko ga je vabil, naj obeduje pri njih.

Imam družbo in kosilo že naročeno! — se je izgovarjal z lažjo in bilo mu je neprijetno.

— Še nekaj! — se je hkrati spomnil, Stana mu je bila pisala. — Povej mi, kako je z delovodjo Slakom? Saj si ga imel pod seboj! Ali mu ni mogoče pomagati?

Gruden se je raztegnil obraz, ni ga mogel zatajiti:

— Godi se mu, kakor je zaslužil. Ščuval je, dokler ga niso ulovili. Vojno sodišče ga ima v rokah!

— Saj vem, mislil sem le, ko bi ti...

Občital je, pa brzo spet našel besedo.

— Ti mu lahko pomagaš, če ga dobro opišeš. Rodbino ima, revež je!

Gruden ni silal. Trdovratno je zavrčal, da je hujskač, in s čudom opazoval Rojnika, ki je tako nenadno sprožil to stvar.

— Vojno sodišče ni šala! — je opominjal tvorničar. — Kriv gor ali dol, tvoja dolžnost bi bila, da človeka braniš!

Gruden je zavrčal, besede so postale napete in Rojnik je vstal. Ujudno, a hladno ga je svak povabil še enkrat na kosilo, kakor bi ne opazil, da sorodnik odhaja. Sestra se je v tem vrnila in osupnila.

— Menda vendar ne odhajaš? — se je začudila. — Veselila sem se, da se bom razgovorila s teboj po dolgem času, zdaj pa mi to napraviš!

Pogledala je bliskoma Grudna, da se prepriča, jeli on kriv. Tudi on jo je naglo premeril, sovražnost mu je tlela v očeh.

— Grem! — je rekel Rojnik. Opazil je bil pogled in vznemirilo ga je veliko, pereče vprašanje. Jeli to posledica letovišča? Jeli sestra spoznala, kako prav je imel, ko jo je svaril?

Poln slutenj ji je dal roko, Albertina pa ga je strastno objela in poljubila. Gruden je ostal hladan in redkobeseden. Brisal si je naočnike med vrati sprejemnice, premišljeno in preračunano in niti koraka ni napravil za njima po dolgi veži.

4.

Rojnik ni prav vedel, kam naj krene. Za kosilo je bilo prezdano, pogreb se je vršil popoldne. Odločil se je, da gre pogledat na etapno poveljstvo, poizvedet, kaj je z zadnjo pogodbo, s kožami, ki bi mu jih morali že zdavnaj poslati.

Toda častniki, ki jih je našel, so bili povsem drugi kakor prej in tvorničar ni slutil ničesar dobrega. Sprejel ga je še mlad, srednjevelik, lep mož, stotnik, ki je bil prav posebno prijazen vzlic dovolj osornemu Rojnikovemu popraščevanju radi zamude.

— Dela čez glavo, — se je opravičeval, posebno še, ker smo le malo časa tukaj!

— Sem že opazil, — je dejal tvorničar dvomno; — gotovo so tehtni vzroki! Vojaštvo je itak vedno nepreračunljivo!

— O, prav tehtni, tako, da moramo o njih molčati! — se je smehljaj mladi stotnik.

— Pa ne morda...

Rojnik je z ironijo iskal besede.

— Mislim si vam tudi rezervat ne zabraniti, — je odvrnil častnik s prijazno zaupljivostjo in obenem oblubljal, da bo Rojnikovo stvar pospešil.

— Nisem še vsega pregledal, nereda je dosti, — je pristavil jasno in Rojnik je s to tolažbo odšel vznemirjen in ogorčen.

Dobro, da si poprašal, si je dejal na ulici; zdaj bodi previden, sicer boš ob svojo!

Sel je počasi in premišljal, če bi se zatekel k odvjetniku, pa je kmalu uvidel, da je to zadnje sredstvo in da mora stvar urediti na vsak način mirnim potom, predvsem kolikor mogoče pospešiti.

Znan obraz je hotel tedaj mimo njega. Pogledal je drugič in videl, da je mladi Slak. V elegantnem zelenkastem, dežnem plašču s temnim, zametastim klobukom je bil videti kakor kak tujec, ki je prišel na potovanju ogledat to nesrečno mesto.

— Ali nisi ti, Rojnik? — je vzkliknil znaneec, a Rojnik je imel občutek, kakor da je hotel mimo in da se ne bi obročil, če bi sam ne bil postal.

— Silno si zamišljen, da tako strmiš v tlak! Pa ne, da bi kaj izgubil?

Temperamentni Slak je govoril, kakor bi udarjal. Skušal se je skriti za besedo, ker je čutil, da ga je Rojnik zasledil.

— Nisem, a malo manj! — je odvrnil tvorničar. — Pri etapnem poveljstvu je šlo nekaj iz tira!

Slak je že vedel o poneverjenju.

— Le varuj se, če si jim kaj v sorodu! — je dejal prijateljsko.

— Govori se marsikaj, pa bodo že vse pospešili!

Rojniku je hkrati šinila neprijetna misel v možgane.

— Kaj pa ti? — je vprašal. — Ali si bil kaj pri Grudnu?

— Ne, pravkar sem prišel v mesto! — je odgovoril Slak, Rojniku pa je vse pravilo, da ni res.

— Ves si v črnem! — je naglo zasukal znaneec, — pa ne da bi šel na kak pogreb!

Govoril je hlastno in Rojniku je bilo zoprno.

— Pravzaprav bi ne bilo nič čudnega! — si je odgovarjal Slak sam. — Čujem, da si ves spremenil. Romantiki si baje, saj mi ne boš zameril!

(Dalje prihodnjič.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST-MENA POJASNILA.